

10. De weg, de waarheid en het leven

JULLIE KENNEN DE WEG NAAR WAAR IK HEEN GA.' TOEN ZEI TOMAS: 'WIJ WETEN NIET EENS WAAR U NAARTOE GAAT, HEER, HOE Zouden we dan de weg daarheen kunnen weten?' JEZUS ZEI: 'IK BEN DE WEG, DE WAARHEID EN HET LEVEN. NIEMAND KAN BIJ DE VADER KOMEN DAN DOOR MIJ. - JOHANNES 14:4-6

De uitspraak van Jezus in Johannes 14:6 is een van de meest geciteerde en vaak onderzochte passages van het Johannesevangelie. Eenvoudige traditionele commentaren spitsen vaak toe op drie denkpistes:

- 1/ Om gered te zijn moet je Jezus kennen en 'aanvaarden', met alle theologische en leerstellige elementen die daarbij komen. Hij is immers de (enige) weg.
- 2/ Om gered te zijn moet je de waarheid kennen en aanvaarden (wat soms neerkomt op 'onze' leerstellingen).
- 3/ Het kennen en aanvaarden van Jezus is de enige manier om eeuwig leven te hebben.

Het loont echter de moeite om die uitspraak en de begrippen 'weg', 'waarheid', en 'leven' eens te onderzoeken binnen zowel de onmiddellijke context van het Johannesevangelie als de bredere Hebreeuwse Bijbelse traditie.

1. Inleidend gesprek: hoe lees, begrijp en ervaar jij wat Jezus zegt in Joh 14:4-6? Wat vind je van Thomas' reactie?

1. De onmiddellijke context van Johannes 14:6: De laatste maaltijd en troost van Jezus

De directe context van Johannes 14:6 is de afscheidsrede die Jezus houdt tijdens het Laatste Avondmaal. Hij bereidt zijn discipelen voor op zijn naderende vertrek, wat tot verwarring en onrust bij hen leidt. Thomas vraagt waar Jezus naartoe gaat en hoe zij de weg kunnen kennen. Het antwoord van Jezus, "*Ik ben de weg, de waarheid en het leven*," moet dus worden gezien als een antwoord op existentiële angst en onzekerheid over de toekomst, zonder een zichtbare en tastbare Jezus in hun midden. Jezus wil troost en moed bieden.

2. De ruimere context van het Johannesevangelie

Het Johannesevangelie (en zeker H. 14) is opmerkelijk in zijn nadruk op Jezus' eenheid met de Vader en op de voortdurende uitnodiging om in hem te blijven (Johannes 15). De weg, de waarheid en het leven zijn in dit licht geen afzonderlijke begrippen, maar met elkaar verweven om het doel van Johannes' boodschap te ondersteunen: geloof in Jezus die de wereld met God verzoent. Voor Johannes is Jezus de manifestatie van God die bij ons is komen wonen (1:14). Door zichzelf als 'de weg, de waarheid en het leven' te identificeren, roept Jezus de discipelen op om niet op zoek te gaan naar God op andere manieren, maar om hem te zien als de ultieme openbaring van Gods ware aard.

"Als jullie mij kennen zullen jullie ook mijn Vader kennen, en vanaf nu kennen jullie hem, **want jullie hebben hem zelf gezien.**' Daarop zei Filippus: 'Laat ons de Vader zien, Heer, meer verlangen we niet.' Jezus zei: 'Ik ben nu al zo lang bij jullie, en nog ken je me niet, Filippus? **Wie mij gezien heeft, heeft de Vader gezien.** Waarom vraag je dan om de Vader te mogen zien?' Johannes 14:7-9

2. **Verwarring en onrust...** Herkenbaar in onze tijd en maatschappij? Ook bij christenen? Welke boodschap is hier nodig? En wat kan jou troost en moed geven?
3. **Welke God** heb jij ontdekt in Jezus? Is dit godsbeeld geëvolueerd in de loop der jaren? Zo ja, heeft het lezen van de Bijbel, en de evangeliën in het bijzonder, jou hierbij geholpen?

2. Weg, waarheid en leven in het Hebreeuwse Oude Testament

In het Hebreeuws zijn er verschillende woorden die duiden op een verbinding tussen de ene plaats en de andere plaats. Aan het einde van deze studie vind je enkele betekenisvolle voorbeelden. Het Hebreeuwse woord voor weg dat echter het meest wordt gebruikt is DERECH. Het komt ruim 700 maal voor in de Hebreeuwse Bijbel.

DERECH - Weg, van het werkwoord DARACH, gaan, stappen maar ook zich uitstrekken naar.

In het Hebreeuwse Oude Testament heeft 'weg' vaak de betekenis van een levenswijze of een pad dat men volgt. Dit is heel duidelijk in de Psalmen en Spreuken. 'Weg' staat symbool voor de weg die God wijst, en wordt vaak gezien als de juiste levenshouding en ethische keuzes die passen bij Gods wil. Psalm 25:4 vraagt:

"Heer, maak mij Uw wegen bekend, leer mij Uw paden." De 'weg' in het Oude Testament is dus meer dan een fysiek pad; het is de richting waarin iemand zich moreel en spiritueel beweegt. Heel concreet staat het begrip 'weg' heel vaak voor **de TORAH**, Gods raad voor een TOV leven in het beloofde land (zie bv. Psalm 1; Psalm 119:1; Deut 5:33).

In de context van Jezus' uitspraak krijgt dit begrip een verdieping: Hij is die 'weg' die men moet volgen, door zich te verbinden met zijn persoon en vooral door in zijn voetstappen te treden. In Johannes 14 zie je duidelijk dat dit een concrete levenswijze inhoudt:

"Waarachtig, ik verzeker jullie: wie op mij vertrouwt zal hetzelfde doen als ik, en zelfs meer dan dat..." 14:12

"Als je mij liefhebt, houd je dan aan mijn geboden." - 14:15

"Wie mijn geboden kent en zich eraan houdt, heeft mij lief." - 14:21

"Wanneer iemand mij liefheeft zal hij zich houden aan wat ik zeg, mijn Vader zal hem liefhebben en mijn Vader en ik zullen bij hem komen en bij hem wonen. ²⁴Maar wie mij niet liefheeft, houdt zich niet aan wat ik zeg..." - 14:23,24

*"De weg bestaat,
zolang deze
wordt gegaan."*

4. Bekijk samen **de verschillende Hebreeuwse woorden** voor 'weg of pad' aan het eind van deze studie. Wat roepen de verschillende aspecten bij je op? Wat leer je eruit? En wat als je ze toepast op Jezus?
5. **Jezus... de weg... de TORAH...** Wat hebben die met elkaar te maken? Akkoord dat de weg een levenswijze is?
6. Misschien denk je dat een en ander te **wettisch** overkomt... Toch is ook Jezus duidelijk, of niet?

EMETH - Waarheid

Het concept 'waarheid' in de Hebreeuwse traditie, vooral uitgedrukt in het woord *EMETH*, houdt meer in dan feitelijke juistheid zoals dat in de Grieks-Romeinse cultuur het geval was. Dat is echter wel de richting die het christendom grotendeels is ingeslagen (leerstellige waarheid, iets waar Jezus zelden de nadruk op legde...). *EMETH* situeert zich eerder in een relationeel kader en verwijst naar trouw, betrouwbaarheid en standvastigheid. Een betere vertaling dan 'waarheid' is het begrip 'waarachtigheid' en ook 'vertrouwen'. Wanneer Jezus zichzelf als de 'waarheid' aanduidt, stelt Hij zichzelf niet louter voor als de drager van waarheid, maar als belichaming van Gods betrouwbaarheid en trouw. Zijn woorden en daden zijn in volledige overeenstemming met de aard en intenties van God. Hij is de werkelijkheid van wat God waarachtig is. Daarom kon Jezus ook zeggen: wie mij gezien heeft, heeft de Vader gezien.

In Exodus 34:6 wordt God beschreven als *"rijk aan genade en trouw (EMETH)"*. Ook in Johannes' openingswoorden wordt waarheid verbonden met genade (fundamentele goedheid): *"Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van genade en waarheid, en wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader."* - *"De wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid zijn door Jezus Christus gekomen."* (1:14,17)

In een van de vorige studies over de Samaritaanse vrouw werd waarheid gekoppeld aan 'geest': *"Maar er komt een tijd, en die is nu gekomen, dat wie de Vader echt aanbidden, Hem zullen aanbidden in geest en in waarheid. De Vader zoekt mensen die Hem zo aanbidden. God is Geest, dus wie Hem aanbidden, moeten dat doen in geest en in waarheid."* RUACH: geest, lucht in beweging, wind... begeestering, enthousiasme, toewijding...

7. In een vorige studie (nr. 6) kwam **het begrip waarheid** al aan bod. Probeer alles nog eens op een rijtje te zetten. Hoe zie jij 'waarheid' of 'de waarheid'? Kennis... of een levenshouding? Of beide?
8. Wat is je reactie op het feit dat Johannes **waarheid verbindt met genade** (die door Christus tot ons komt)?
9. In 8:31,32 zegt Jezus 'Als u in mijn woord blijft, bent u werkelijk mijn discipelen, en u zult de waarheid kennen, en **de waarheid zal u vrijmaken.**' Hoe kan waarheid vrijmaken? En welke waarheid?

CHAI - leven

Het woord 'leven' in het Hebreeuwse Oude Testament duidt niet alleen op biologisch bestaan, maar op een volheid van leven die verbonden is met God. Leven staat vaak tegenover dood, niet alleen fysiek, maar ook spiritueel. In Deuteronomium 30:19 moedigt Mozes het volk aan om het leven te kiezen door God te volgen: *"Kies het leven, opdat u leeft, u en uw nageslacht."* Leven is hier het gevolg van verbon-

denheid met God, en het ware leven wordt ervaren door gehoorzaamheid aan God, of: door zijn wegen te bewandelen (= leven naar de TORAH, Gods levensraad).

In Jezus' leven en werk wordt dat leven werkelijkheid, een onbrekbare verbinding tussen de discipelen en de God die hen leven geeft.

Het 'leven' waarover Jezus spreekt kan begrepen worden als een

bestaan dat voorbij het aardse leven reikt, maar ook een leven dat hier en nu 'volheid' krijgt (zie bv. Joh 10:10 - "*Ik ben gekomen om hun (mijn schapen) het leven te geven in al zijn volheid.*").

Als toemaatje Psalm 25:5 - "*Leid mij in uw waarheid en onderricht mij, want U bent de God van mijn heil.*"

- **Leiden** = DARACH, doe mij gaan. Het woord DERECH, weg, is hiervan afgeleid

- **Waarheid** : EMETH

- **Heil**: YESHA, van het werkwoord YASHA (waar Jezus' naam YESHUA van afgeleid is). Dit woord kwam nog eens uitgebreid aan bod in studie 9. Het komt erop neer dat iemand helpt om een echt goed leven te hebben (redden, bevrijden, gezond maken, gelukkig maken, overvloed schenken, helpen, bijstaan, ...)

Spreuken 6:23 - "De geboden zijn een lamp, het onderricht (TORAH) een licht, en de vermaningen tot tucht zijn de weg ten leven."

10. Hoe belangrijk is 'eewig leven' voor jou? Houd het je vaak bezig? En hoe stel je je dit voor?

11. Heb jij ervaren dat Jezus (of het evangelie, of God) je leven 'voller' maakt? Zo ja, op welke manier? Kun je concrete voorbeelden geven?

12. Bespreek samen **Spreuken 6:23** (zie kadertje hierboven).

Conclusie

Jezus' 'weg' is een dynamisch pad, een open, relationeel proces dat van de volgelingen toewijding vraagt. De waarheid die Jezus belichaamt, is niet een statische doctrine, maar een realiteit die ervaren wordt in de relatie met Hem. En het leven dat Hij belooft, is een kwaliteit van bestaan die hen in staat stelt om zelfs in beproevingen voluit te leven, ondersteund door de belofte van eewig leven.

De uitspraak van Jezus "*Ik ben de weg, de waarheid en het leven*" vormt een **diepgaande uitdaging**. Het is geen simpele slogan, geen uitnodiging tot een simplistische leer, maar een oproep tot het aangaan van een relationele, dynamische verbinding met God, waardoor het leven (en het leven met elkaar) hervormd wordt. De woorden nodigen uit om in Jezus een realiteit van leven te vinden die de diepste spirituele dorst van de mensheid vervult. Dit maakt Jezus tot de weg naar waarachtige vrijheid, de waarheid die werkelijk bevrijdt en het leven dat voorbij de dood reikt.

"Ik ben de weg, de waarheid en het leven" : een theologische mededeling of een **diepgaande uitdaging**..?

Soorten wegen

Uit een studie van NVP

In het Hebreeuws zijn er verschillende woorden die duiden op een verbinding tussen de ene plaats en de andere plaats.

Straat [šûq] : Afkomstig van een werkwoord dat **overstromen** betekent, het duidt ook op overvloed.

Een aanwijzing dat wanneer je over Gods straten wandelt, het je aan niets zal ontbreken.

Gebaande weg [mesilah] : Afkomstig van het werkwoord dat **opstapelen** betekent. Dit is dus een weg die gebouwd moet worden; hier is werk aan de winkel. Je moet er dus eerst wat moeite voor doen voordat je deze weg kunt bewandelen.

Pad [orach] : Afkomstig van het werkwoord dat **reizen** betekent. Hier gaat het niet zo zeer over het einddoel bereiken maar veeleer over het onderweg zijn. In Psalm 16:1 is er sprake van 'ORACH CHAJIM' - het pad des levens, de levensweg. Het **onderweg zijn**, de ervaringen die je opdoet, de mensen die je ontmoet zijn hier belangrijker dan het al of niet bereiken van je bestemming.

Spoor [ma'gal] (Ps. 23:3 - "Hij verkwikt mijn ziel. Hij leidt mij in de rechte sporen om zijns naams wil.")

Dit woord is nauw verbonden met het woord AGOL, wat **rond** betekent. Het is dus zeker geen eenvoudige rechte weg wat hier wordt bedoeld. Veeleer duidt het op een weg waarop we wel wat bochten of omzwervingen mogen verwachten. Over 'het rechte spoor' zegt de rabbijn Harold Kushner het volgende: "*Deze Hebreeuwse woorden מַעְגָּלֵי צֶדֶק [ma'eg'le tsedeq] duiden in feite iets aan wat veel complexer en interessanter is dan de vertaling doet vermoeden. Deze woorden betekenen letterlijk 'omwegen die eindigen in de goede richting.'*" En hij plaats er het volgende verhaal uit de Talmoed bij als duiding: Een reiziger vraagt aan een kind: 'Wat is de kortste weg naar het volgende dorp?' Het kind antwoordt: 'Er is een kortste weg die lang is en een lange weg die kort is.'